

• FØROYA • SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 19.

Lýsingaprísur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 14. mai 1945.

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

19. árg.

Nýtt rák.

I nærum 6 ár hevur Føroya fólk livað innibyrgt.

I hesi tíð hevur okkara granna- og frændafólk á meginlandinum verið kvett úr øllum sambandi við okkum.

Tað hava verið vondar tíðir fyri Danir og Norðmenn. Hvussu vordid er í hesum londum vita vit litid um við vissu. Men tað er okkum kortini uttan allan iva, at har er broytt mikið. Ikki bara, hvat ið víðvíkur tíð eðonomiska, men eisini og kanska ikki minst, sálarliga, »mentalt«.

Her hjá okkum er eisini broytt, bæði figgarliga og sinnislga.

Hesa broyting hjá okkum og teimum, ið vit undan krignum vunu andaliga sum vinnuliga mest saman við, eiga vit ikki bert at vera var við, men royna at skilja til botns.

Tað er ein livssak fyri framtíðarlaga góða samvinnu, at menn ogna sær hesa skiljan. Ti tað er ein royndur lutur, at bert tær tjóðir eins og tær familjur, ið sinnislga skilja hvarja aðru, kunnu koma at liva eitt »harmoniskt« samvinnuliv. Er hin sálarligi »harmoniorin«, hitt sálarliga samljóðið til stedis tveggja parta millum, tá er av sonnum eisini hitt hollasta grundarlagið fyri einari eðonomiskari samvinnu til stedis.

Men hendir tað, at annar parturin, hin sterkari serliga, hevur hug bara at hyggja at sær sjálvum, gladdast yvir sínar tjóðskaparligu gripir, rættindi, og livs- og vakstramøguligleikar og ikki dugir at skilja ella taka tað sum eina sjálf fylgju, at hin parturin av skapars hond er bygdur at gera akkurát tað sama — tá brestur. Tá rúka allar vánir fyri góðari samvinnu. Tá verður ein dráttur partanna millum, ið má — fyrr ella seinri — enda við illstøðu og skilnað.

Fyri verðina, fyri alheimstjóðirnar, teirra samvinnu og samliv, er tað beinanvegin ein livstreyt, at hin fulla skiljan og fatan, hin fulla víðing hver fyri øðrum er til stedis.

Fyri hin æviga friðin og menniskjunnar eydnuliv má tað verða henda fatanin, henda víðingin hver fyri øðrum, sum verður grundstúðulin fólk og landanna

millum í framtíðini. Tað má ikki verða stæddin, styrkin, mannatalið í einum landi, sum verður avgerandi, eins og tað íggjenum öldirnar hevur verið, men hin felags tjóðanna livsrættur, ið hvílir á eðiskum princippum.

Víðvíkjandi, hvussu víðurskiftini skulu koma at verða millum Føroyingar og Danir, hesar báðar norðurlendsku brøðratjóðir, ráða tær somu eðisku og psykisku lógir, ið knæseta sjálvavgerðarrættin landanna eins og teirra stóru tjóðanna millum.

Hetta hevur socialistaðokkurin ásannað og drigið greitt fram í sínum stjórnarskipanaruppskoti.

Um ikki grundprincippini í hesum uppskoti koma at verða grundstúðlarnir í framtíðarskipanini millum Danir og Føroyingar kviða vit fyri, at vit verða fyri vanntreysti og vónbroti.

Tey í hesum stjórnarskipanaruppskoti skrásettu høvudsprincippir eru:

Hin djúpa víðing og samkensla fyri hverjum øðrum sum sjálvrættum tjóðum hver við sínum víðismiklum nasjonalu eyðkennum og livsrættindum.

Hver tjóðin skal til eina og hvarja tíð hava ein »generellan« rætt til at avgera, hvar og hvussu nógv samvinnu við felags figgarligari ábyrgd, hon skal hava saman við hini. Føroyingar skulu so statti í sínum lagi hava rætt til uttan mótmæli at yvirtaka ta fullu moralsku, figgarligu og stjórnlágu ábyrgdina fyri tí tátti ella teim tættum í okkara samfelagslivi, ið teir sína millum koma til sættis um er beint og til gagns fyri land og fólk at yvirtaka.

Og Danir skulu í sínum lagi, um teimum sýnist, hava rætt til at leggja frá sær uppgávur, ið teimum áður hava ligið í hondum at røkja.

Henda skipan forútsætir óskert lóggávvald hjá Føroya lættingi eins og tilfelli hevur verið undir krignum og hevjan og røkjan av nationalum ognarlutum og rættindum sum flaggi, móðurmáli o. t.

Skrivstovugenta.

Eln skrivstovugenta kann fáa pláss 15. mai. Løn 75 kr. um mánaðan og fritt vistarhald.

Dronning Alexandrines Hospital.

Friður í Europa

Týsdagin 8. mai kl. 3 s. p. komu Churchill og Truman við tí avgerandi boðskapinum um, at Týskland hevði givið upp treytaleytt allan bardaga, og at friður var fingin í lag í Europa.

Hesin bardagi, ið vardi um 5½ ár, og sum nærum legði allan heimin í øsku, verður ongantíð gloymdur, men fer at standa í mannasøguni sum ein lýsandi fyrimynd fyri øllum komandi ættarliðum um, at rættvisi — hitt besta í mannasálini — vann eisini hesa ferðina, eins og tað til allar tíðir hevur vundið og vil vinna yvir órættvisi — hinum ónda í mannasálini — sjálvt um tað mangan sá dapurt og vónleyst út; tí tá saman um kemur, so var hetta ein bardagi millum ónt og gott — rættvisi og órættvisi.

Hesin 8. mai og dagurin eftir, 9. mai, vórðu hildnir sum heilidagar yvir allan heimin, sum minnisdagur og takkardagar fyri øllum teimum mongu milliónum, sum létu alt — livið, heilsuna og tað tey áttu — fyri at vinna henda bardaga. Um allan heimin ringdu kirkjuklukkurnar, og um allan heimin samlaðust fólk í kirkjunum fyri at takka hinum Altvaldandi, at friður nú aftur ráddi.

Sjálðan hevur heimurin sætt slíka reina gleði sum hesar dagar, tí sjálvt innast inni hjá teimum, sum hesar dagar máttu gráta í sorg yvir at tey høvdu mist tað besta og dýrasta tey áttu, var ivaleyst ein gleði yvir, at nú var livugt, og at tað, tey høvdu mist, ikki var farið fyri einki, men var gildið fyri, at mannaættin einaferð enn kundi reisa seg aftur, við lyfti um at komandi ættarlið skulu fáa tað betri enn tey, ið hava livað.

Her í Føroyum vóru hesir dagar hildnir um alt landið sum minnis- og takkardagar. Føroyar hava eisini mist nógv bæði her á leið og úti í stóru verð, tó at vit ikki hava verið beinleiðis í bardaganum, og mong eru tey um alt landið sum syrgja yvir teir, ið farnir eru.

Friggjadagin kl. 11 f. p. var ein minnishátið hildin úti á nýggja kirkjugarðinum í Havn við tey 54 leiðini hjá teim fallnu, hvørs lagna tað bleiv at leggjast til hvíldar har fjart frá heimlandi sínum.

Skúlabørn lægdu blómur á leið-

ini og býráðsformaðurin helt røðu, har hann takkaði teim, sum har lógu og minti á, at eingin dugdi betri enn vit at skilja, hvussu tungt tað var fyri tey avvarandi, at teirra kærú komu at hvíla so langt burtur frá teim, at tey ikki fingi prýtt og fjálgað um gravirnar, tí soleiðis hevði lagnan verið hjá mongum úr hesum landi. (Røðan, ið býráðsformaðurin helt, fínt aðrastaðni í blaðnum).

Hægsti bretska hermaður í Føroyum takkaði við hjartaligum orðum sína, enska fólks og kongs vegna fyri henda heiður og samkenslu var sýnt. Joensen prestur endaði hesa hátíðarlugu minningar-samkomu við bæn og nekrum hugtakandi orðum. Havnar sangfelag sang »Vár Gud er fæst og haldgøð borð« og »Tíðin rennur sum streymur í á. Tað var ein stór mannamúgva, sum var til steðar við hesa gripandi háttið.

Seinri um dagin var skótaskrúðgonga við hornblástiri og sangi. Býrkestri spældi og Havnar sangfelag sang undir Tinghúsinum. Lægtingsformaðurin talaði til mannamúgvuna við sera vælvaldum orðum um henda gleðisdag, at brøðrafólk okkara Danir og Norðmenn aftur vóru fríir. H. A. Djurhuus talaði til ungdomin og minti á, at livið lá fyri teim, og ynskti eftir, at tað mátti eydnast teim at fáa tað burtur úr tí, sum ikki var eydnast teim eldru — ynskti eftir, at eingin av teim mátti uppliva tað ræðuliga, sum vit nú høvdu upplivað tær reisir.

Ja, gávi at vit við hjálp frá hinum Altvaldanda kundu til fullnar havt lært av hesum ræðuliga, soleiðis at rættvisi hereftir komi í ræði í verðini.

Hvussu friðarhátiðin varð hildin í Suðuroy

Á Tveroyri.

Flagg á hvarji stong eina litla løtu aftaná, at frætt var, at Danmark aftur var vordid fritt og frælst aftaná 5 long ár undir nazistiskum harðveldi. Skot dundu. Rakettir flugu og lýstu á himli. Fólk róptu hurrá. Børnini sungu. Skótarnir fylktust í skrúðgongu. Gleðin og jubilin vóru óendilg. Børnini fingi sjálvandi fri.

Ein skuggi var kortini — óvissan um frændafólkið í Noregi. Mundu Týskararnir kortini fara at